

**ДРОГОБИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА**

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

Екологічне виховання

2021– 2022 н.р.

Анотація дисципліни	Вивчається взаємозв'язок між компонентами екологічного виховання, а саме екологічними знаннями, мисленням, свідомістю світоглядом та культурою; формуються вміння розробляти екологічні проекти, екологічні програм і практичних рекомендацій щодо збереження довкілля; формуються погляди, ціннісні категорій і визначати поведінку, спрямовану на гармонізацію відносин у системі людина-природа
----------------------------	--

1. Опис навчальної дисципліни

Ступінь вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	10 Природничі науки
Спеціальність	101 Екологія
Освітня програма	Екологія
Загальний обсяг дисципліни	3/90 (в кредитах ЄКТС)
Статус дисципліни	вибіркова
Інститут (факультет)	біолого-природничий факультет
Кафедра	екології та географії
Курс	4
Семестр	8
Вид підсумкового контролю	Залік
Мова навчання	українська
Види занять	лекції/практичні
Методи навчання	лекції, практичні заняття – усний контроль: індивідуальне опитування, фронтальне опитування; – письмовий контроль: практичні завдання, контрольна робота; – самостійний контроль: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз. – поточний контроль: виконання практичних робіт, виконання контрольних робіт. – підсумковий контроль: залік
Форма здобуття освіти	Денна
Лінк на дисципліну	посилання на розроблений електронний курс, розміщений у https://classroom.google.com/u/0/w/NTgxOTQ5ODU0MjZa/tc/NTgzODc5NTkzMzJa Zoom: Ідентифікатор конференції: 846 146 1858 пароль: 1eNetJ

Розподіл годин за видами робіт

Форма здобуття освіти	Курс	Семестр	Обсяг дисципліни: год / кредити ЄКТС	Кількість годин							Вид семестрового контролю	
				Аудиторні заняття					Самостійна робота	Курсова робота	Залік	Екзамен
				Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семінарські заняття				
Денна	IV	VIII	90/3	48	32	-	16	-	42	-	+	-

2. Викладачі	
Прізвище, ім'я, по батькові Посада E-mail: Тел.:	Стецула Надія Осипівна кандидат біологічних наук, доцент доцент кафедри екології та географії n,stetsula@gmail.com +38 067 8483361
3. Характеристика навчальної дисципліни	
Результати навчання	Очікуваними результатами є розуміння взаємозв'язку між компонентами екологічного виховання, а саме екологічними знаннями, мисленням, свідомістю світоглядом та культурою; формування вміння розробляти екологічні проекти, екологічні програм і практичних рекомендацій щодо збереження довкілля; формування поглядів, ціннісні категорій і визначати поведінку, спрямовану на гармонізацію відносин у системі людина-природа
Мета навчання	Метою навчальної дисципліни є поглиблення знань у студентів про взаємодію людини з природою, перетворення цієї взаємодії на процес самопізнання; закріплення елементів екологічно доцільної взаємодії з природою; формування екологічної культури засобами екологічної освіти; поєднання екологічного мислення і екологічної поведінки з розумінням, що все у світі взаємопов'язане, що певна дія людини зумовлює часом непередбачені наслідки впливу на природу.
Компетентності	Програмні компетентності При вивченні навчальної дисципліни студенти повинні оволодіти такими компетентностями: Загальні: Знання та розуміння предметної області та професійної діяльності. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, формулювання проблеми, обґрунтування необхідності її розв'язання, формування власного погляду, критичного осмислення фактів, явищ, подій, логічного викладу своєї думки, узагальнень, пошуку історичної інформації. Здатність до самовиховання, самовдосконалення, відповідального і творчого підходу в професійній діяльності. Фахові: Знання та розуміння теоретичних основ екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування. Здатність до критичного осмислення основних теорій, методів та принципів природничих наук. Розуміння основних теоретичних положень, концепцій та принципів математичних та соціально-економічних наук. Здатність до використання сучасних інформаційних ресурсів для екологічних досліджень. Здатність до опанування міжнародного та вітчизняного досвіду вирішення регіональних та транскордонних екологічних проблем. Здатність до участі в управлінні природоохоронними діями та/або екологічними проектами.
	Згідно освітньої програми програмними результатами навчання є здатність студентів: • Розуміти основні екологічні закони, правила та принципи охорони довкілля та природокористування. Розуміти основні концепції, теоретичні та практичні проблеми в галузі природничих наук, що необхідні для аналізу і прийняття

Результати навчання	<p>рішень в сфері екології, охорони довкілля та оптимального природокористування.</p> <p>Уміти проводити пошук інформації з використанням відповідних джерел для прийняття обґрунтованих рішень.</p> <p>Уміти застосовувати програмні засоби, ГІС-технології та ресурси Інтернету для інформаційного забезпечення екологічних досліджень.</p> <p>Уміти пояснювати соціальні, економічні та політичні наслідки впровадження екологічних проектів.</p> <p>Усвідомлювати відповідальність за ефективність та наслідки реалізації комплексних природоохоронних заходів.</p> <p>Брати участь у розробці проектів і практичних рекомендацій щодо збереження довкілля.</p>
Пререквізити дисципліни	<p>Вивчення курсу «Екологічне виховання» спирається на знання студентів, які вони отримали під час вивчення курсів загальна екологія, біоекологія, екологія людини, природоохоронне законодавство, заповідна справа, екологічна безпека та інтегрується з цими дисциплінами</p>
Постреквізити дисципліни	<p>Вивчення дисципліни необхідне для розвитку загальних громадянських та професійних компетентностей майбутнього еколога. Вибірковий освітній компонент закладає основи для вивчення студентами наступних дисциплін: методика викладання екології у вищій школі, сталий розвиток</p>

4. Програма дисципліни

Розділ 1. Теоретичні аспекти організації екологічного виховання

Тема 1. Актуальність екологічного виховання як наукової дисципліни.

Екологічне виховання - необхідна умова подальшого існування усієї цивілізації. Основні тенденції екологічного виховання. Поняття виховання, його сутність, функції виховання. Мета, завдання та очікувані результати екологічного виховання. Задачі курсу, його об'єм та контроль знань. Знайомство з основними розділами курсу. Зв'язок екологічного виховання з іншими навчальними дисциплінами. Методи наукового пізнання в екологічному вихованні. Охарактеризуйте екологічне виховання як інструмент формування екологічної культури.

Тема 2. Людина і довкілля: історія взаємовідносин людини і природи.

Ідея та загальні положення охорони природи. Природоохоронні дослідження в Україні: творчі школи, Академія наук, університети, міністерство та управління охорони природи. Етапи розвитку та чотири ідеології природно-заповідної справи, а саме: 1) сакральне заповідання; 2) поресурсне заповідання; 3) заповідання науково унікальної природи для майбутніх поколінь людства або класичне заповідання навіки; 4) заповідання прав дикої природи для самої себе або етика дикої природи. Національні та міжнародні червоні списки. Актуальні природоохоронні дослідження: фундаментальні, регіональні та прикладні. Сучасний стан природно-охоронних досліджень та ініціатив в Україні та світі.

Тема 3. Екологічні проблеми в контексті екологічного виховання.

Екологічні проблеми як вимога екологічного виховання. Екологічні виклики на межі тисячоліть. Антропологічна криза в контексті екологічних проблем. Аналіз наслідків нераціональної взаємодії людини з природним середовищем (регіональний та глобальний рівні). Визначення "критичних" об'єктів і процесів оцінки ризику. Безпека розвитку сучасного суспільства. Поняття гармонії у взаємодії з природою. Впливу екології на зміну (трансформацію чи реформацію) нинішнього способу життя людей.

Тема 4. Відповідальність як підґрунтя екологічного виховання. Поняття та принципи відповідальності. Компоненти екологічної відповідальності; ціннісно-орієнтаційний, мотиваційний, когнітивний, особистісний, практичний. Відповідальність як ековиховна категорія, її значення. Морально-екологічна відповідальність. Екологічна відповідальність особистості. Закони екології сформульовані американським екологом Б. Коммонером. Самоаналіз ставлення до природи.

Тема 5. Цінності природи і природоохоронні мотивації.

Типи цінностей природи: зовнішні цінності (інструментальні) та внутрішні цінності. Зовнішні матеріальні цінності: господарські і рекреаційні. Зовнішні нематеріальні: етичні, естетичні, релігійні, наукові і т. д. Внутрішні цінності: екосистеми, природні об'єкти, людина. Форми природоохоронної діяльності. Екомережа: компоненти та її структура. Права природи.

Тема 6. Екологічне виховання та екоетика. Екологічна етика як важлива складова екологічної свідомості. Екоцентричні та антропоцентричні моделі екологічної етики. Витоки антропоцентризму. Природоохоронна-неспроможність антропоцентризму. Етика дикої природи як радикальний напрямок екологічної етики. Екоетичний ідеал. Етика Землі О. Леопольда. Етика благовоління перед життям А. Швейцара. Теорія Вернадського про ноосферу: утопія або реальність? Коеволюція людини і природи М. Моїсеєва. Екологічна етика і природоохоронна естетика.

Тема 7. Концепція сталого розвитку. Поняття про сталий розвиток. Основні поняття та визначення. Найголовніші загрози для розвитку людства, що спричинили появу та впровадження принципів сталого розвитку суспільства. Характеристика документів із сталого розвитку суспільства. Освіта для сталого розвитку: мета і основні характеристики. Цілі та завдання освіти для сталого розвитку за міжнародними документами. Роль екологічної освіти як складової освіти для сталого розвитку в Україні. Роль секторів суспільства для впровадження освіти для сталого розвитку в Україні.

Тема 8. Філософсько-екологічна методологія збереження життя на Землі.

Екологічна філософія життя та екологічні пріоритети. Роль екологічної освіти у формуванні нового екологічного мислення особистості, засоби масової інформації, як один із способів формування екологічної свідомості. Забезпечення безперервності цього процесу. Формування екологічної етики та моралі. Екологічна культура. Необхідність екологічної

підготовки фахівців найрізноманітніших спеціальностей. Соціальна екологія та її проблеми. Екологія людини – біологічні і соціальні аспекти. Етнекологічні проблеми.

Розділ 2. Прикладні основи екологічного виховання

Тема 9. Технології екологічного виховання.

Екологічне виховання учнів закладу загальної середньої освіти від початкової до старшої ланки: про зміст, мету, принципи й очікувані результати. Форми та засоби екологічного виховання.

Педагогічні технології як механізми екологічного виховання. Структурні частини навчальної технології: концептуальна основа, конкретизація запланованого результату, модель навчання, алгоритм навчальної діяльності, наскрізна діагностика, контроль і корекція поточних і підсумкових результатів. Критерії технологічності: актуальність, результативність, цілеспрямованість, системність, наявність інваріантного механізму реалізації методичної моделі навчання, відтворюваність. Характеристика технологій екологічного виховання : технологія навчально-ігрової діяльності; технологія інтерактивного навчання; технологія проектної діяльності. Методичні прийоми як інструменти реалізацій навчальних технологій. Методика екологічного виховання учнів в закладах середньої освіти.

Тема 10. Екологічні знання як компонент екологічного виховання.

Еволюція екологічної освіти в Україні та її стан на сучасному етапі. Компоненти, цілі, пріоритети, перспективи розвитку екологічної освіти. Екологізація навчальних предметів природничого циклу. Компетентнісний підхід у реалізації засад екологічної освіти. Види та зміст екологічних компетентностей. Методика формування екологічних знань: знаннєвий, діяльнісний та ціннісний компоненти екологічної освіти. Екологічні проблеми і моделі їх вивчення в системі шкільної екологічної освіти. Дидактичні принципи навчання екології. Методика викладання екології як педагогічна наука.

Тема 11. Екологічна свідомість: особливості генези та формування.

Екологічна свідомість: дійсне та уявне. Стрижневі елементи формування екологічної свідомості: знання, усвідомлення, ставлення, навички, діяльність. Екологічна свідомість як феномен освітянського процесу Формування екологічної свідомості та мислення засобами екологічної освіти. Інтеграція природничо-наукового знання у формуванні екологічної свідомості. Екологічна мораль та екологічна свідомість. Протиріччя антропоцентризму та натуралізму в усвідомленні екологічних реалей.

Трансформація поняття “екологія” в сучасному світоглядному контексті. Екологічна свідомість: адекватність поняття. До питання про предмет екології. Світоглядна репрезентація екологічної кризи. Процес вироблення рішень як інтеграційна основа дослідження у галузі управління станом довкілля.

Тема 12. Екологічна культура

Вчинок – одиниця поведінки. Зв'язок вчинку з рефлексією власного досвіду. Типи екологічних вчинків і поведінки: екологічно доцільна, природовідповідна, індиферентна, екологічно руйнівна. Характеристика “поведінкових портретів” різних типів поведінки. Типологія екологічних вчинків на основі конкретизації пропонованих І.Д. Бехом педагогічних правил виховання особистості вчинком: безпосередні і опосередковані вчинки; позитивні і негативні. Особливості позитивних екологічних вчинків – вчинок-служіння, вчинок-присвячення, вчинок-милосердя, вчинок-благородство. Виховання вчинку-служіння шляхом застосування прийому розпізнання власних і чужих почуттів. Орієнтири вибору моделі екологічної поведінки школярів. Екоцентричні переконання екологічного світогляду. Виховні орієнтири (переконання), які слугують підґрунтям для формування культури екологічної поведінки школярів. Методика формування екологічної культури у закладах освіти. .

Тема 13. Концептуальні засади сучасного екологізму. Процес екологізації. Еволюція природоохоронної діяльності: від охорони природи до сучасного екологізму. Сучасні екологітські концепції, критерії класифікації та теоретико-методологічні засади. Організація взаємодії з родиною щодо екологічного виховання і екологізації побуту. Ідея справедливості в сучасному екологізмі. Екологізм та антиекологізм. Цілепокладання у взаємодії з природою. Актуалізація екологічної цілі. Надання їй особистісної значущості. Усвідомлення шляхів досягнення поставленої цілі. Вправа «Моя ціль». Вправа „Попроси себе”. Вправа „Ставимо ціль”. Методичні прийоми щодо формування вольових якостей, подолання суперечностей взаємодії з природою.

Тема 14. Педагогічні умови екологізації освітнього простору загальноосвітньої школи.

Освітній простір як чинник розвитку особистості Сутність екологізації освітнього простору . Принципи, критерії і показники екологізації освітнього простору.

Екологізація навчально-виховного процесу як складової освітнього простору. Екологічно доцільна взаємодія школярів із природним середовищем. Міжособистісне спілкування як умова екологізації освітнього простору сучасної загальноосвітньої школи. Соціальне партнерство з екологізації освітнього простору. Екологізація навчально-виховного та наукового простору. Програмно-методичне забезпечення екологізації освітнього простору загальноосвітнього навчального закладу.

Тема 15. Правові основи забезпечення екологічного виховання.

Становлення національної системи законодавства у сфері екологічної освіти загалом та екологічного виховання зокрема. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти,. Концепція екологічної освіти. Законодавство України про збереження навколишнього середовища. Екологічні права та обов'язки громадян. Міжнародне співробітництво у контексті забезпечення правових основ екологічного виховання.

Тема 16. Актуальні проблеми екологічного виховання. Еко-майбутнє: світоглядні контури екологічної ери. Глобальний соціальний контекст і контури еко-майбутнього. Вплив глобалізації на процес формування еко-майбутнього. Нові еко-імперативи та трансформація влади. Контури еко-майбутнього цивілізації.

Впливу екологічних ідей на формування основних світоглядних орієнтацій сучасника. Традиції природокористування та їх закріплення в національній культурі, шляхи та можливості модернізації екофільних національних традицій соціоприродних колізій сучасного українського світу. Стан реалізації головних соціальних функцій екології в реальній практиці державного будівництва на теренах України.

Тематика практичних занять

1. Антропологічна криза в контексті екологічних проблем.
2. Стратегії поведінки людини у природі.
3. Розробити План дій зі сталого розвитку (місцевий Порядок денний на XXI століття)?
4. Педагогічні та організаційно-методологічні основи екологічного виховання.
5. Методика формування екологічних знань.
6. Технологія формування культури екологічної поведінки в закладах освіти.
7. Діагностика культури екологічної поведінки в закладах освіти.
8. Технологія позашкільного екологічного виховання.

5. Місце проведення занять (локація), технічне й програмне забезпечення (обладнання)

Аудиторія №___, навчальний корпус № 11 вул. Т.Шевченка, 23 (Дистанційне навчання)

Технічне забезпечення та програмне забезпечення навчальної дисципліни: мультимедійне обладнання, компютер.

6. Інформація про консультації

Консультації, за потреби, проводяться в час, узгоджений із викладачем.

7. Система оцінювання

Контроль знань студентів здійснюється під час відповідей на практичних заняттях, написання контрольної роботи, співбесідою з лектором. Формою підсумкового контролю є залік.

Засвоєння студентами теоретичного матеріалу з дисципліни перевіряється відповідями на практичних заняттях, підсумковою контрольною роботою, співбесідою з лектором та заліком.

Розподіл 100 балів між видами робіт

	Семестр – VIII
Відповіді на практичних заняттях	40
Підсумкова контрольна робота	20
Співбесіда з лектором	40
Всього балів	100

Поточна успішність (max = 100) складається з балів, отриманих на практичних заняттях (40 балів), виконання контрольної роботи (20 балів), співбесіди з лектором (40 балів).

При оцінюванні на практичних заняттях (40 балів) враховуються: повнота виконання завдань; правильність та якість виконання завдань; наявність висновків; акуратність в оформленні та усні відповіді: рівень осмислення навчального матеріалу; повнота розкриття питання, логіка викладу, культура мовлення.

Оцінювання практичних робіт проводиться за чотирьохбальною шкалою (наприклад, оцінками «5», «4», «3», «2»). Загальний бал на практичних заняттях обчислюється за формулою:

$$x = \frac{A \times K}{n \times 5}$$

де x – кількість балів за поточну успішність; A – сума усіх поточних оцінок за чотирьохбальною шкалою при вивченні модуля, включаючи оцінки „2”; n – кількість поточних оцінок (не менше трьох), якщо n < 3, то загальний бал за оцінювання на практичних заняттях = 0; K – кількість балів, відведених на поточний контроль модуля; A/n – середня оцінка поточного контролю.

Якщо студент з поважних причин не зміг отримати відповідну кількість оцінок, тоді він, у індивідуальному порядку та в погоджений з викладачем час, виконує і здає підготовлені завдання, що охоплюють матеріал пропущених тем.

Підсумкова контрольна робота (30 балів) передбачає виконання теоретичних та тестових завдань з навчальної дисципліни. Сумарна кількість балів, виділених на оцінку контрольної роботи виводиться шляхом оцінки якості виконаних завдань, що включає: повноту розкриття питання, його практичну спрямованість та можливість застосувати під час розробки конспекту уроку.

При оцінюванні співбесіди з лектором (30 балів) враховується рівень осмислення навчального матеріалу; рівень сформованості теоретичних знань і практичних вмінь; повнота розкриття питання, логіка викладу, культура мовлення; використання додаткової літератури; порівняння, зв'язок з практикою, наявність висновків.

Отже, сумарна кількість балів з дисципліни визначається сумою усіх видів діяльності.

Оцінка виставляється за шкалами оцінювання: стобальною, національною і ЄКТС.

Залік за талоном №2 і перед комісією проводиться в письмовій формі з оцінюванням за стобальною шкалою.

8. Політика дисципліни

Студент зобов'язаний відвідувати заняття, самостійно виконувати всі види роботи. Якщо студент з поважних причин не зміг вчасно відвідувати заняття і виконувати згідно плану завдання, тоді він, у індивідуальному порядку та в погоджений з викладачем час, виконує і здає підготовлені завдання, що охоплюють матеріал пропущених тем.

Студент дотримується політики академічної доброчесності. Якщо викладач виявить плагіат, то не зараховує роботу.

9. Рекомендована література та інформаційні ресурси

1. Бех І.Д. Психологічні джерела виховної майстерності : [Навчальний посібник] / І.Д. Бех. – К. : Академвидав, 2009. — 246 с.
2. Висоцька О. Є. Формування розвивального освітнього середовища учня на засадах освіти для сталого розвитку засобами предметів природничого циклу //Члени редакційної колегії. – 2018. – С. 109.
3. Кисельов М. Екологічна свідомість українців // Науковий світ. – 2002. – №. 7. – С. 28–29.
4. Кисельов М. Екологія як чинник трансформації методології сучасної науки // Філософська думка. – 1998. – №. 3. – С. 55–72.

5. Кисельов М. М., Деркач В. Л., Толстоухов А. В. та ін. Концептуальні виміри екологічної свідомості. – В-во: ПАРАПАН, 2003. – 321 с.
6. Крисаченко В.С. Екологічна культура: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.]. – К.: Заповіт, 1996. – 350 с.
7. Крисаченко В.С. Екологія. Культура. Політика: Концептуальні засади сучасного розвитку / В.С. Крисаченко, М.І. Хилько. – К.: Знання, 2001. – 598 с
8. Висоцька О. Є. В 53 Освіта для сталого розвитку [Текст]: науково-методичний посібник / О. Є. Висоцька. – Дніпропетровськ : Роял Принт, 2011. – 200 с.
9. Школа екологічного вчинку : [методичні рекомендації] / Н. А. Пустовіт, О. О. Колонькова, О. Л. Пруцакова. – Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. – 36 с.
10. Екологізація освітнього простору сучасної загальноосвітньої школи : монографія / Н. Пустовіт, О. Колонькова, О. Пруцакова, Г. Тарасюк, Ю. Солобай. □ Харків: “Друкарня Мадрид”, 2016. 154 с
11. Дейниченко Л.М. Основні етапи становлення і розвитку формування екологічної культури майбутнього вчителя у вищих педагогічних закладах України / Л.М. Дейниченко // Гуманізація навчального процесу: Наук.-метод. зб. – Слов'янськ: Філософія Екологічна освіта в умовах екологічної кризи 111 СДПУ, 2002. – С. 12-18.
12. Карпенко В.Є. Методологічна роль гуманістично-ноосферної концепції у розв’язанні глобальних проблем сучасності : дис. ... кандидата філос. наук : 09.00.09 / Карпенко В.Є. – Суми, 2008. – 172 с.
13. Юрченко Л.І. Екологічна культура в контексті екологічної безпеки : монографія / Л.І. Юрченко. – К. : Вид. ПАРАПАН, 2008. – 296 с.
інтернет-ресурси:
14. Акоюн В.Г. Глобалізація як універсалізація освоєння довкілля. – природного культурного / В.Г. Акоюн. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Gileya/2011_SV/Gileyasp/F6_doc.pdf
15. Державний стандарт базової та повної середньої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/ua/>
16. Екологічне виховання у закладах середньої освіти. URL: <https://www.pedrada.com.ua/article/2304-ekologchne-vihovannya-v-zaklad-zagalno-seredno-osvti>
17. Книш І. Екологічна освіта та екологічне виховання, як передумова формування ноосферного мислення / І. Книш. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vird/2011_13/PDF/3.pdf.
18. Концепція екологічної освіти в Україні URL: <http://www.osvita.irpin.com/viddil/v5/d33.htm>.
19. Методика екологічного виховання. URL: <https://www.slideshare.net/ssusere62942/ss-55349170>.

Викладач _____ Н.О. Стецула

Підпис Ініціали та прізвище

Схвалено на засіданні кафедри екології та географії

Протокол № _____ від _____ 2021 року

Завідувач кафедри _____ І.В. Бриндзя

Підпис Ініціали та прізвище

